

Monitoring polityki społecznej lipiec-sierpień 2020

Sfinansowano przez
Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
ze środków Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018 – 2030

Spis treści

1.	Prawo pracy	5
	Projekt ustawy o kasach zapomogowo pożyczkowych	5
	Zmiany w ustawie o delegowaniu pracowników	7
	Tekst jednolity ustawy o promocji zatrudnienia i usługach rynku pracy	9
2.	Prawo ubezpieczeń społecznych	9
	Waloryzacja rent i emerytur – wspólne stanowisko związków zawodowych z Rady Dialogu Społecznego	9
	Emerytury dla osób urodzonych w 1953 roku	9
	Świadczenie wyrównawcze dla osób represjonowanych w PRL	10
	Dodatkowy zasiłek opiekuńczy dla rodziców dzieci do lat 8	11
3.	Promocja zatrudnienia, rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	11
	Tekst jednolity rozporządzenia MEN w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym	11
4.	Pomoc społeczna	12
	Bon turystyczny	12
	Pomoc socjalna dla twórców i artystów	12
	Świadczenie pieniężne dla ofiar represji rządu ZSRR	13
	Jednolity tekst ustawy o Karcie Dużej Rodziny	13
	Jednolity tekst ustawy o	14
5.	Opieka zdrowotna	14
	Zmiany ustawy o zawodzie lekarza	14
19	Pilotażowy program rehabilitacji leczniczej dla osób po przebytych zachorowaniu na COVID-19	15
	Pilotażowy program dla chorych z neurofibromatozami oraz pokrewnymi im rasopatiami	15
	Projekt ustawy o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw	16
6.	Oświata	17
	Możliwość zawieszania zajęć w szkołach i innych placówkach oświatowych	17
	Przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego	17
	Możliwość zawieszania zajęć w placówkach wczesnej edukacji	18
	Unia Europejska: w stronę możliwej Jedności Dzieci, raport Fundacji na rzecz Postępowych Studiów Europejskich	19
7.	Mieszkalnictwo	20
	Projekt postów PiS dotyczący reprivatyzacji warszawskich kamienic	20
8.	Organizacje pozarządowe	20

Publiczna debata na temat zmian prawnych dotyczących ekonomii społecznej	20
9. Inne	22
Ustawa o zmianie ustawy o zasadach prowadzenie polityki rozwoju	22
Zmiany w nieodpłatnej pomocy prawnej	24

Niniejszy Monitoring przygotowany przez Wspólnotę Roboczą Związków Organizacji Socjalnych, omawia istotne zmiany prawne i prezentuje ważne dokumenty i działania z obszaru polskiej polityki społecznej opublikowane w okresie lipiec-sierpień 2020.

W omawianym okresie powstało kilka projektów ustaw i gotowych ustaw - głównie z obszarów zabezpieczenia społecznego (świadczenia wyrównawcze dla osób represjonowanych w PRL, ustawa ponownie przeliczająca emerytury dla osób urodzonych w roku 1953) ale też zdrowia (nowelizacja ustawy o zawodzie lekarza, projekt ustawy o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym) czy prawa pracy (projekt ustawy o kasach zapomogowo-pożyczkowych).

Wydaje się, że nie był to jednak okres ważnych zmian i przełomowych rozwiązań, mimo to zachęcamy do uważnej lektury i refleksji nad kierunkami powstających zmian czy nowych regulacji.

1. Prawo pracy

Projekt ustawy o kasach zapomogowo pożyczkowych

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przygotował projekt ustawy o Kasach Zapomogowo-Pożyczkowych.

Projekt ma na celu regulację i dostosowanie do zmienionych w ustawie o związkach zawodowych terminów zasad działania Kas Zapomogowo-Pożyczkowych (zwanymi dalej KZP). Dotychczas działalność takich instytucji, które nazywane są pracowniczymi kasami zapomogowo-pożyczkowymi, regulowana jest poprzez rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1992 r. w sprawie pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w zakładach pracy (Dz. U. poz. 502). A zatem proponowana ustawa to przeniesienie przepisów na poziom ustawowy.

Jak czytamy w uzasadnieniu projektu:

„W dniu 1 stycznia 2019 r. weszła w życie ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o związkach zawodowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1608), zwana dalej „nowelizacją z 2018 r.”. W wyniku zmian wprowadzonych tą ustawą pełnym prawem koalicji związkowej, tj. prawem tworzenia i wstępowania do związków zawodowych, objęto wszystkie osoby wykonujące pracę zarobkową. Do tej grupy oprócz pracowników, należą także osoby świadczące pracę za wynagrodzeniem na innej podstawie niż stosunek pracy, jeżeli nie zatrudniają do tego rodzaju pracy innych osób, niezależnie od podstawy zatrudnienia, oraz mają takie prawa i interesy związane z wykonywaniem pracy, które mogą być reprezentowane i bronię przez związek zawodowy.

W wyniku rozszerzenia prawa koalicji związkowej nowelizacja z 2018 r. wprowadziła również zmiany w art. 39 ust. 1 u.z.z. Zastąpiono pojęcie „zakład pracy” pojęciem „pracodawca” oraz pojęcie „pracownicy” pojęciem „osoby wykonujące pracę zarobkową”

(w odpowiednim przypadku i liczbie), a także zmieniono nazwę kas zapomogowo-pożyczkowych, zwanych dalej „KZP” pomijając przymiotnik „pracownicze”.

Nowelizacja obecnie obowiązującego rozporządzenia z 1992 r. nie wydała się projektodawcy zasadna z tego chociażby względu, iż wymagałaby przeniesienia z rozporządzenia z 1992 r. do u.z.z. przepisów regulujących prawa i obowiązki obywateli (materia ustawowa), stanowiących znaczącą część przepisów tego aktu prawnego. Ujęcie przepisów regulujących kwestie działania KZP w jednym akcie prawnym rangi ustawowej ułatwi adresatowi norm prawnych ich stosowanie i może przyczynić się do upowszechniania instytucji KZP. Projektowane przepisy w dużym zakresie stanowią powtórzenie przepisów obecnie obowiązującego rozporządzenia z 1992 r.”

Projektowana ustawa poszerza zatem katalog osób uprawnionych do zrzeszania się w takich instytucjach i korzystania z ich wsparcia.

„Uprawnienie do utworzenia u pracodawcy KZP przysługuje, zgodnie z projektowanym art. 5 ust. 1, grupie co najmniej 10 osób wykonujących pracę zarobkową u danego pracodawcy, które zadeklarują przynależność do KZP”.

Nadzór nad KZP mają mieć organizacje związkowe (wspólnie lub jedyna istniejąca u danego pracodawcy). Jeżeli u danego pracodawcy nie ma organizacji związkowych to rada pracowników (utworzona na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 2006 r. o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji (Dz. U. poz. 550, z 2008 r. poz. 584 i 778 oraz z 2009 r. poz. 805).) Jeżeli nie ma ani organizacji związkowych ani rady pracowników to nadzór ma sprawować „reprezentacja osób wykonujących pracę zarobkową wyłoniona w trybie przyjętym u danego pracodawcy”.

Projekt ustawy określa niezbędne elementy statutu KZP (to jest zmiana w stosunku do regulacji obowiązujących) – jest ich aż 15 i przesądza o tym art. 6 projektowanej ustawy. Kilka z tych wymagań to:

- 1) nazwę KZP oraz jej siedzibę ze wskazaniem nazwy i adresu pracodawcy, u którego została utworzona;
- 2) cele i zadania KZP;
- 3) sposób reprezentowania KZP;
- 4) tryb wyboru i odwołania organów KZP oraz zakres ich kompetencji;
- 5) zasady zwoływania walnych zebrań członków i obradowania na nich;
- 6) tryb podejmowania uchwał;
- 7) sposób wybierania delegatów, o których mowa w art. 15 ust. 2;
- 8) terminy wpłaty wpisowego oraz terminy wpłat miesięcznych wkładów członkowskich;
- 10) rodzaje udzielanych pożyczek lub zapomóg, a także warunki ich udzielania i spłaty;
- 11) zasady poręczania spłaty zadłużenia;
- 13) zasady informowania członków KZP przez zarząd o stanie ich wkładów członkowskich i zadłużeń;
- 14) wzór oświadczenia woli, którego treścią jest zgoda na przetwarzanie danych osobowych tego, kto składa oświadczenie oraz wskazanie administratora danych osobowych;

Projektowane przepisy przewidują możliwość tworzenia międzyzakładowych KZP o ile u jednego pracodawcy nie ma 10 osób wykonujących pracę zarobkową.

Projektowany art. 8 ustawy przyznaje KZP zdolność prawną, ale zakres tej zdolności prawnej jest ograniczony do realizacji jej celów statutowych.

Wprawdzie członkami KZP mogą być przede wszystkim osoby wykonujące pracę zarobkową ale przejście na emeryturę lub na rentę nie powoduje utraty członkostwa w kasie.

Projekt ustawy określa też zakres pomocy pracodawców dla KZP. Są to m.in.: udostępnianie odpowiednio zabezpieczonego pomieszczenia na przechowywanie gotówki, pomoc w uzyskiwaniu informacji czy dana osoba spełnia kryteria przynależności do KZP, pomoc w zakresie prowadzenia

rachunkowości, obsługi kasowej i prawnej, pomoc w zakresie dokonywania potrąceń wpisowego, miesięcznych wkładów członkowskich i rat pożyczek na listach płac, listach wypłat i zasiłków.

Projekt ustawy zawiera także przepisy dotyczące gospodarki finansowej KZP i wyodrębnia następujące fundusze: fundusz oszczędnościowo-pożyczkowy (gromadzone wkłady członkowskie), fundusz rezerwowy (tworzony z wpłat wpisowego), fundusz zapomogowy (powstaje z odpisów funduszu rezerwowego oraz z dobrowolnych wpłat członków i innych wpływów określonych w statucie KZP). Możliwe są też inne fundusze o ile przewiduje je statut KZP.

Projekt tej ustawy proponuje też nową definicję pracodawcy, usuwając z niej „wewnętrzne jednostki organizacyjne osób prawnych”. Obecnie przez pracodawcę należy rozumieć „pracodawcę w rozumieniu art. 3 Kodeksu Pracy, a także osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną i do której stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych, jeżeli zatrudniają one inną niż pracownik osobę wykonującą pracę zarobkową”.

Projekt jest w dalszym ciągu¹ na etapie konsultacji publicznych, opiniowania i przez Radę Dialogu Społecznego.

Zmiany w ustawie o delegowaniu pracowników

Sejm uchwalił 24 lipca ustawę zmieniającą ustawę o delegowaniu pracowników². Ta ustawa ma na celu ma „wdrożenie do polskiego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/957 z dnia 28 czerwca 2018 r. zmieniającej dyrektywę 96/71/WE dotyczącą delegowania pracowników w ramach świadczenia usług (Dz. Urz. UE L 173 z 09.07.2018, str. 16)”³. Ta dyrektywa ma służyć zagwarantowaniu przestrzegania odpowiedniego poziomu ochrony praw pracowników delegowanych w celu transgranicznego świadczenia usług a jej celem było też rozwiązanie problemu nieuczciwych praktyk i promowanie zasady, że za tę samą pracę w tym samym miejscu powinno przysługiwać to samo wynagrodzenie.

W celu realizacji ww. dyrektywy w ustawa zmienia m.in.:

Definicję pracodawcy delegującego pracownika na terytorium RP oraz pracodawcy delegującego pracownika z terytorium RP. Pracodawcą delegującym do pracy na terytorium RP w ujęciu nowych przepisów będzie pracodawca mający siedzibę oraz prowadzący znaczną działalność gospodarczą w innym państwie członkowskim, i będzie to każdy podmiot, niezależnie od jego nazwy, kierujący pracownika do pracodawcy użytkownika, w celu wykonywania pracy tymczasowej. Ustawa nie zmienia obowiązującej w Polsce definicji pracodawcy, która nie obejmuje agencji pracy tymczasowych, ale aby sprostać wymaganiom stawianym w dyrektywie dodała takie agencje do definicji „pracodawców delegujących pracownika na terytorium RP” oraz „pracodawców delegującego pracownika z terytorium RP”⁴.

¹ stan na 30.10.2020, projekt dostępny na stronie Rządowego Centrum Legislacji
<https://legislacja.gov.pl/projekt/12336000/katalog/12700508#12700508>

² Dziennik Ustaw 2020, poz. 1423

³ Uzasadnienie do projektu ustawy - <http://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=430>

⁴ Art. 1 ust. 2) omawianej ustawy.

Zmieniono katalog minimalnych warunków zatrudnienia (art. 4 zmienianej ustawy), głównie dostosowując do zmian słownictwa obowiązującego w dyrektywie która wdraża omawiana ustawa (jednak bez definiowania warunków zakwaterowania delegowanych pracowników, bo jak stwierdzono w uzasadnieniu do projektu warunki zakwaterowania nie są objęte szczegółowymi regulacjami w Polsce.

Wprowadzono 12 miesięczny okres w którym obowiązują minimalne warunki zatrudnienia określone w art. 4 zmienianej ustawy. Wprowadzono też możliwość ich przedłużenia do 18 miesięcy po złożeniu przez pracodawcę tzw. umotywowanego powiadomieni Państwowej Inspekcji Pracy. W dłuższych oddelegowaniach mają obowiązywać warunki pracy określone warunkami państwa przyjmującego, tylko jego przepisami krajowymi (czyli obejmujące większych katalog regulacji).

Ustaw poszerzyła także uprawnienia Państwowej Inspekcji Pracy m.in. o:

- żądania informacji (do przedsiębiorców, urzędów skarbowych, ZUS i innych organów administracji publicznej) odnośnie oddelegowań pracowników poza terytorium Polski ,

- występować do organów skarbowych, ZUS w celu ustalenia, czy dany pracownik jest oddelegowany,

- dodanie uprawnień pokontrolnych - w przypadku gdy w wyniku całościowej oceny czy dany pracownik może być uznany za pracownika delegowanego ustalono, że w sposób niedozwolony stworzono pozory delegowania, stosuje się prawo właściwe, jednak nie może to prowadzić do objęcia pracownika warunkami zatrudnienia mniej korzystnymi niż te, które mają zastosowanie do pracowników delegowanych na terytorium RP,

- zakres przedmiotowy kontroli PIP zwiększono o rozszerzone warunki zatrudnienia zapewniane takim pracownikom w przypadku upływu 12 miesięcy delegowania lub upływu 18 miesięcy delegowania,

Pracodawcy delegujący na terytorium RP mają teraz szerszy zakres obowiązku informacyjnego (składanego do PIP) – teraz będzie to obowiązek informowania o każdej zmianie informacji zawartych w oświadczeniu o delegowaniu pracownika, o których mowa w art. 24 ust. 3 i 4 ustawy, w terminie 7 dni roboczych od dnia zaistnienia tej zmiany.

Pracodawcy przyjmujący pracowników będący agencją pracy tymczasowej lub agencją wynajmującą personel z innych państw mają także nowe obowiązki informacyjne. Należy do nich obowiązek informowania pracowników delegowanych do RP o stronie internetowej PIP, gdzie znajdują się informacje o prawach dotyczących warunków zatrudnienia gwarantowanych takiemu pracownikowi. Z kolei pracodawca użytkownik będzie musiał przekazać pisemną informację pracodawcom będącym agencją pracy tymczasowej lub agencją wynajmującą personel przekazać informacje dotyczące wszystkich warunków zatrudnienia pracowników delegowanych. A brak przekazywania tych informacji grozi pracodawcy użytkownikowi grzywna w wysokości od 1000 do 30 000 zł.

Tekst jednolity ustawy o promocji zatrudnienia i usługach rynku pracy

W sierpniu ogłoszono jednolity tekst ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁵. Uwzględnia on m.in. zmiany wprowadzone:

5) ustawą z dnia 5 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1065),

6) ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. o dodatku solidarnościowym przyznawanym w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom COVID-19 (Dz. U. poz. 1068).

2. Prawo ubezpieczeń społecznych

Waloryzacja rent i emerytur – wspólne stanowisko związków zawodowych z Rady Dialogu Społecznego

13 sierpnia centrale związków zawodowych wchodzące w skład Rady Dialogu Społecznego czyli Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, NSZZ „Solidarność” i Forum Związków Zawodowych porozumiały się i przedstawiły wspólne stanowisko w sprawie zaproponowanej przez rząd wysokości waloryzacji wskaźnika rent i emerytur na przyszły rok. Propozycja rządowa zakładała wzrost na poziomie ustawowego minimum tj. 20 % realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w 2020 r (który to wskaźnik jest jeszcze powiększany o średnioroczny wskaźnik towarów i usług – zatem miałby wg. propozycji rządu wynieść 103,84 %). Strona związkowa postuluje podwyższenie wskaźnika o co najmniej 50% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w 2020 r⁶.

Emerytury dla osób urodzonych w 1953 roku

Grupa kobiet urodzonych w 1953 roku, które powszechny wiek emerytalny osiągały w okresie od lutego 2013 r. do kwietnia 2014 r i które zdecydowały się przejść na wcześniejszą emeryturę miały pomniejszane podstawę obliczenia emerytury „o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne”.

Jak czytamy w uzasadnieniu do projektu senackiego ustawy (procedowanego razem z projektem rządowym):

„kobiety urodzone w latach 1949-1953 zostały przez ustawodawcę (w 1998 r.) „poinformowane”, że mogą odejść na wcześniejszą emeryturę, a następnie na

⁵ Dziennik Ustaw 2020, poz. 1409, <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2020/1409>

⁶ Treść wspólnego stanowiska opublikowało OPZZ - <https://www.opzz.org.pl/aktualnosci/kraj/jest-wspolne-stanowisko-central-zwiazkowych-w-sprawie-emerytur>

powszechną, bez umniejszenia podstawy do wyliczenia emerytury, po czym ustawodawca (w 2012 r.) wprowadził zmianę dotyczącą głównie kobiet z 1953 r. przewidującą, że jeżeli pobierały wcześniejszą emeryturę to suma tych świadczeń jednak pomniejszy podstawę wyliczenia emerytury powszechnej”.

Wspomniana ustawa została uchwalona w czerwcu a opublikowana w lipcu (Dziennik Ustaw, poz. 1222).

W uzasadnieniu do projektu rządowego czytamy z kolei:

Celem projektowanej ustawy jest realizacja orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., sygn. P 20/16, stwierdzającego niezgodność art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252 i 568) w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w roku 1953 kobiet, które przed dniem 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury wcześniejszej na podstawie art. 46 w związku z art. 29 tej ustawy, z art. 2 Konstytucji RP.

Ustawa wprowadza 6 miesięcy swoistego *vacatio legis* – 6 miesięcy od dnia jej ogłoszenia osoby które wystąpią o ustalenie emerytury przepis kwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny już nie będzie obowiązywał. Natomiast po 6 miesiącach ZUS ma przeliczyć wcześniej przyznane emerytury z urzędu. Ponadto jeżeli ponownie ustalona wysokość emerytury przyznanej jest wyższa od wypłacanej dotychczas, emerytowi należne będzie wypłacenie się wyrównania.

Świadczenie wyrównawcze dla osób represjonowanych w PRL

W sierpniu Sejm przyjął ustawę o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw⁷. Jej celem jest przyznanie beneficjentom ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych⁸, zwanej dalej „ustawą o działaczach”, świadczenia wyrównawczego, które będzie im częściowo rekompensowało ekonomiczne skutki doznanych w okresie PRL represji. Prawo do świadczenia wyrównawczego przysługuje osobie pobierającej emeryturę lub rentę inwalidzką albo rentę z tytułu niezdolności do pracy, w kwocie niższej niż 2400 zł miesięcznie. Świadczenie ma być wypłacane w wysokości takiej aby stanowić różnicę między otrzymywaną przez objętych uprawnieniami kwota emerytury (lub renty) a kwotą 2400 zł.

Wypłatami tych świadczeń mają zajmować się organy wypłacające emeryturę lub rentę. Ma ono być finansowane z budżetu państwa.

Ustaw przyznaje też osobom represjonowanym 50% zniżki na przejazdy komunikacją miejską i 50% zniżki na przejazdy krajową komunikacją środkami transportu publicznego:

1) kolejowego w 1 i 2 klasie pociągów osobowych i pospiesznych oraz autobusowego w komunikacji zwykłej i przyspieszonej – na podstawie biletów jednorazowych;

⁷ Dziennik Ustaw 2020 r. poz. 1578

⁸ Dziennik Ustaw z 2020 r. poz. 319

2) kolejowego w 2 klasie pociągów innych niż osobowe i pociągów pospiesznych – na podstawie biletów jednorazowych.

Na podstawie zmian dokonanych w tej ustawie (dodany art. 13b) Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych będzie mógł zlecić organizacjom pozarządowym wykonywanie zadań opiekuńczych na rzecz działaczy opozycji antykomunistycznej.

Rząd szacuje się, że łączne koszty tej ustawy wyniosą rocznie ok. 60,93–61,93 mln zł.

Dodatkowy zasiłek opiekuńczy dla rodziców dzieci do lat 8

Ustawa z 2 marca⁹ wprowadziła możliwość dodatkowego zasiłku opiekuńczego dla rodziców dzieci do lat 8, którzy muszą zająć się nimi w domu z powodu zamknięcia placówek opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci ze względu na przeciwdziałanie rozwojowi epidemii COVID-19.

Ten zasiłek, po nowelizacji ustawy z 31 marca, przysługuje także pracownikom medycznym, którzy pracują w nocy albo poza normalnymi godzinami pracy¹⁰. Ten sam przepis pozwala też na pracę zdalną pracowników medycznych w czasie kwarantanny bez utraty prawa do zasiłku chorobowego.

Kilkukrotnie przedłużano okres jego wypłacania – ostatnio w omawianym okresie do 20 września wydłużono Rozporządzeniem Rady Ministrów z 27 sierpnia¹¹.

Podobnie przedłużano zasiłek opiekuńczy dla rodziców i opiekunów dzieci z niepełnosprawnościami – ostatni raz Rozporządzeniem Rady Ministrów z 28 sierpnia¹².

3. Promocja zatrudnienia, rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

Tekst jednolity rozporządzenia MEN w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym

28 lipca opublikowano obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym¹³. Ostatnie zmiany w rozporządzeniu wprowadzono w roku 2018.

⁹ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/374> art. 4

¹⁰ <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2020/pozycja/567> art. 15.

¹¹ Dziennik Ustaw 2020, poz. 1489

¹² Dziennik Ustaw 2020, poz. 1490

¹³ Dziennik ustaw 2020, poz. 1309,

4. Pomoc społeczna

Bon turystyczny

17 lipca została opublikowana ustawa o Polskim Bonie Turystycznym (uchwalona 15 lipca¹⁴). Określa ona „zasady przyznawania i realizacji świadczenia w formie Polskiego Bonu Turystycznego, zwanego dalej „świadczeniem w formie bonu”, oraz dodatkowego świadczenia w formie Polskiego Bonu Turystycznego, zwanego dalej „dodatkowym świadczeniem w formie bonu””.

Polski Bon Turystyczny przysługuje osobom mającym w dniu wejścia w życie ustawy przyznane prawo do świadczenia wychowawczego z ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (powszechnie zwanym 500+, które to świadczenie od lipca 2019 roku przyznawane jest również na pierwsze dziecko osoby wnioskującej) albo prawo do wsparcia na dzieci w rodzinach zastępczych, czy dla dzieci znajdujących się placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Dodatkowe świadczenie przysługuje na dzieci niepełnosprawne.

Bon ma służyć do płatności za usługi hotelarskie lub imprezy turystyczne (organizowane przez przedsiębiorców lub organizacje pożytku publicznego) odbywające się na terenie Polski. Na jedno dziecko jego wartość wynosi 500 zł, tyle samo warte jest też dodatkowe świadczenie. Prawo do dokonywania płatności tym bonami wygasa 31 marca 2022 roku. Bony wykorzystane przez uprawnionych, za które usługa już została zrealizowana mają być przekazywane POT i stanowić przychód Funduszu przeciwdziałania COVID-19.

Obsługa Bonów ma zajmować się Polska Organizacja Turystyczna zaś system teleinformatyczny i finanse ma obsługiwać ZUS (pieniądze za usługi, za które przyjęto zapłatę w bonach mają być przelewane usługodawcom w ciągu 14 dni). Bony mają być przekazywane osobom uprawnionym za pomocą SMS¹⁵. Środki na realizację programu mają pochodzić z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

Ustawa powstała w wyniku realizacji dwóch podobnych projektów zgłoszonych do sejmu: poselskiego i prezydenckiego. Projekt poselski zakładał finansowanie świadczenia z budżetu państwa i Funduszu Pracy.

Pomoc socjalna dla twórców i artystów

Ustawa o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz

¹⁴ Dziennik Ustaw 2020, poz. 1262

¹⁵ art. 24 omawianej ustawy

wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw¹⁶ dała Ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego możliwości przyznawania pomocy socjalnej dla twórców i artystów. Środki na tę pomoc mają pochodzić z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Możliwość takiego wsparcia istnieje w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii oraz w okresie 12 miesięcy po ich odwołaniu.

Omawiana ustawa wprowadziła także przepis nakazujący Radzie Ministrów określenie warunków wsparcia finansowego udzielanego podmiotom prowadzącym działalność kulturalną o charakterze artystycznym, w obszarze teatru, muzyki lub tańca z tytułu przeciwdziałania skutkom COVID-19¹⁷. Taka pomoc należy się także organizacjom pozarządowym prowadzącym wymienioną powyżej działalność kulturalną.

Świadczenie pieniężne dla ofiar represji rządu ZSRR

Jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 200 zł za każdy miesiąc podlegania represjom wprowadziła ustawa z 14 sierpnia 2020 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom zesłanym lub deportowanym przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w latach 1936-1956¹⁸. Świadczenie to przysługuje osobie, która uzyskała na podstawie ustawy o kombatantach z 24 stycznia 1991 roku¹⁹ decyzję potwierdzającą okres przebywania w niewoli lub obozach internowanych, w więzieniach i poprawczych obozach pracy oraz poprawczych koloniach pracy, na przymusowych zesłaniach i deportacji w ZSRR oraz posiadającą obywatelstwo polskie²⁰. Świadczenie nie może być niższe niż 2400 zł. Świadczenie będzie przyznawał i wypłacał Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

W uzasadnieniu do projektu ustawy czytamy, że „szacunkowa liczba osób, które mogłyby uzyskać świadczenie pieniężne wynosi ok. 22 000.”

Jednolity tekst ustawy o Karcie Dużej Rodziny

6 sierpnia opublikowano obwieszczenie Marszałka Sejmu w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o Karcie Dużej Rodziny²¹. Poprzednie zmiany w tekście ustawy miały miejsce w roku 2019 i były to głównie zmiany redakcyjne i edytorskie dotyczące adresów publikacyjnych obowiązujących innych aktów prawnych (np. aktualnej wersji ustawy o pomocy społecznej).

¹⁶ Dziennik Ustaw 2020, poz. 1478

¹⁷ Takie rozporządzenie Rada Ministrów przygotowała 30 września, a opublikowano je 10 października, Dziennik Ustaw 2020, poz. 1729

¹⁸ Dziennik Ustaw 2020, poz. 1428

¹⁹ Dziennik Ustaw 2020, poz. 517

²⁰ Wykluczone są z tego kręgu osoby, które uzyskały „odszkodowanie lub zadośćuczynienie na podstawie art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego”.

²¹ Dziennik Ustaw 2020, poz. 1348, <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2020/1348>

Jednolity tekst ustawy o

31 lipca opublikowano obwieszczenie Marszałka Sejmu z 15 lipca w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”²². Ostatnie zmiany w tekście ustawy wprowadzono w roku 2019.

5. Opieka zdrowotna

Zmiany ustawy o zawodzie lekarza

Ustawa o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz niektórych innych ustaw²³ uchwalona 16 lipca przynosi zmiany głównie w dziedzinie możliwości praktykowania w Polsce lekarzy wykształconych poza Unią Europejską (ustaw wprowadza dla nich Lekarski Egzamin Weryfikacyjny). Wprowadza też zmiany w systemie kształcenie podyplomowego lekarzy i dentystów, m.in.: wprowadzając możliwość odbywania staży i szkoleń specjalizacyjnych przez lekarzy nie będących obywatelami polskimi na takich samych zasadach jak obywatele polscy. Zdaniem rządu ustawa to odpowiedź na duże braki kadrowe w wielu specjalizacjach lekarskich, szczególnie w małych miejscowościach. Sejm procedował rządowy projekt już od stycznia tego roku. Projekt wywołał dyskusję w środowisku lekarskim. W Gazecie Lekarskiej (Pismo Izb Lekarskich) możemy przeczytać:

Sprzeciw samorzędu lekarskiego i wiele kontrowersji wywoływały przewidziane w projekcie ustawy rozwiązania mające umożliwić przyznawanie nowego typu – ograniczonego zarówno czasowo, jak i terytorialnie – prawa wykonywania zawodu osobom posiadającym tytuł specjalisty, które dyplom lekarza uzyskały poza obszarem UE²⁴.

Kilka uwag środowiska lekarskiego w toku prac parlamentarnych zostało uwzględnionych. Proces kwalifikacji do odbywania specjalizacji będzie pozbawiony dodatkowych punktów za list intencyjny od przyszłego pracodawcy. Okręgowe rady lekarskie nie będą już musiały weryfikować, czy szkolenie specjalizacyjne ukończone przez osobę poza granicami UE odpowiada w istotnych elementach merytorycznych programowi szkolenia specjalizacyjnego w Polsce.

²² Dziennik Ustaw 2020, poz. 1329, <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2020/1329>

²³ Dziennik Ustaw 2020, poz. 1291

²⁴ <https://gazetalekarska.pl/?p=57090>, artykuł relacjonujący więcej kontrowersji: <https://gazetalekarska.pl/?p=54744>

Pilotażowy program rehabilitacji leczniczej dla osób po przebyciu zachorowaniu na COVID-19

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 lipca 2020 wprowadziło pilotażowy program rehabilitacji dla osób, które przybyły COVID-19²⁵. Jak czytamy w rozporządzeniu

„§ 2. Celem programu pilotażowego jest przetestowanie programu rehabilitacji leczniczej dla świadczeniobiorców po przebytej chorobie COVID-19, ukierunkowanego na remisję tej choroby, poprawę wydolności wysiłkowej i krążeniowej, sprawności oddechowej, siły mięśniowej i ogólnej sprawności fizycznej oraz wsparcie zdrowia psychicznego, a także ocena jego efektywności organizacyjnej i klinicznej.”

Program ma trwać 24 miesiące od daty podpisania przez NFZ umowy z ośrodkiem realizującym program. Ośrodkiem tym ma być Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Specjalistyczny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Głuchołazach im. św. Jana Pawła II.

Rozporządzenie określa też kryteria naboru pacjentów do programu (mają to być m.in. testy wysiłkowe) i maksymalny czas rehabilitacji pacjentów w trakcie programu (21 dni). NFZ ma sporządzić sprawozdanie z realizacji programu w czasie 3 miesięcy od jego zakończenia.

Pilotażowy program dla chorych z neurofibromatozami oraz pokrewnymi im rasopatiami

Celem programu pilotażowego jest poprawa efektywności diagnostyki i leczenia świadczeniobiorców z NF/RAS. 36 miesięcy od podpisania umów ze świadczeniodawcami

Realizacja programu obejmuje: poradę pierwszorazową (w tym „edukację związaną z planami prokreacyjnymi świadczeniobiorcy w związku z ryzykiem dziedziczenia choroby oraz zagrożeń z niej wynikających dla chorego i jego rodziny, jeżeli dotyczy”) i kolejne; poradę kompleksową, poradę monitorującą, poradę w trybie pilnym, kompleksową konsultację specjalistyczną, konsultacje przeprowadzane za pośrednictwem systemów teleinformatycznych. Co istotne „Termin wizyty pierwszorazowej wyznacza się nie później niż w terminie 30 dni roboczych od dnia zgłoszenia się świadczeniobiorcy do ośrodka koordynującego”. Pilotaż ma trwać 36 miesięcy od chwili podpisania umów ze świadczeniodawcami²⁶.

Neurofibromatozy i rasopatie to rzadkie choroby genetyczne. Wikipedia podaje informacje o neurofibromatozie typu 1: „szacuje się, że częstość choroby wynosi około 1:2500 żywych urodzeń i przynajmniej 1:4000-1:5000 w populacji.”

²⁵ Dziennik Ustaw 2020, poz. 1246.

²⁶ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 15 czerwca, opublikowane 3 lipca 2020, Dziennik Ustaw, 2020, poz. 1185.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw

W lipcu Ministerstwo Zdrowia skierowało do uzgodnień i konsultacji publicznych projekt ustawy o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym i innych ustaw²⁷. Projektowane zmiany mają na celu utworzenie Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (zwane dalej: KCPU) a to z kolei ma zagwarantować „skoncentrowanie realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego w kierunku profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami w jednej jednostce organizacyjnej”²⁸. KCPU ma powstać poprzez włączenie do Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii (zwane dalej: KBPN) struktur Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (zwane dalej: PARPA). To połączenie ma pozwolić na „połączenie tematyki różnych uzależnień czynnościowych i chemicznych, uzależnień od substancji legalnych i nielegalnych na różnych etapach działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom (edukacja, profilaktyka, szkolenie kadr, leczenie, rehabilitacja, działalność badawcza itp.)”.

W uzasadnieniu do publikowanego projektu Ministerstwo Zdrowia pisze także:

„połączenie PARPA i KBPN w jeden organizm przyczyni się do:

- 1) lepszego wykorzystania zasobów przez skoordynowanie zadań i unikanie dublowania aktywności, szczególnie w obszarze edukacji społecznej, profilaktyki i leczenia;*
- 2) zwiększenia dostępności, kompleksowości i uelastycznienia systemu leczenia, w tym ograniczenia zjawiska „odbijania się” pacjentów od systemu w sytuacjach, gdy niektóre podmioty lecznicze specjalizujące się w terapii uzależnienia od konkretnej substancji odmawiają przyjęcia pacjenta uzależnionego od innej substancji, co znajduje również odniesienie do Centrów Leczenia Uzależnień, które powinny integrować różne formy pomocy osobom uzależnionym, bez względu na rodzaj używanej substancji psychoaktywnej czy uzależnienia behawioralnego;*
- 3) zwiększenia dostępności do świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia uzależnień;*
- 4) zwiększenia dostępu do zróżnicowanych metod leczenia, których skuteczność została potwierdzona w badaniach naukowych oraz zgodnych ze podejściami promowanymi m.in. przez Światową Organizację Zdrowia, w tym terapię poznawczo – behawioralną, dialog motywujący, terapię rodzin, terapię par, zarządzanie przypadkiem (ang. contingency management), terapię psychodynamiczną, metodę 12 Kroków oraz leczenie farmakologiczne.*

Dyrektor KBPN miałby zostać dyrektorem nowej jednostki, zaś jego zastępcami dyrektor PARPA i zastępca dyrektora KBPN. KCPU miałoby rozpocząć działanie 1 stycznia 2021, a pracownicy łączyonych instytucji do 1 kwietnia 2021 roku mieliby poznać nowe warunki pracy.

Ustawa określa także inne zasady połączenia obydwu jednostek.

²⁷ Dziennik Ustaw z 2019 r. poz. 2365, z późniejszymi zmianami.

²⁸ Uzasadnienie do projektu regulacji,

<https://legislacja.gov.pl/projekt/12335956/katalog/12700426#12700426>

Projekt jest w dalszym ciągu²⁹ na etapie konsultacji publicznych, nie przedstawiona raportu z tych konsultacji.

6. Oświata

Możliwość zawieszania zajęć w szkołach i innych placówkach oświatowych

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 12 sierpnia 2020 zmieniające rozporządzenie w sprawie *bezpieczeństwa i higieny* w publicznych i niepublicznych *szkołach* i placówkach³⁰ wprowadziło możliwość zawieszania zajęć w szkołach i placówkach oświatowych przez dyrektora tejże placówki, „za zgodą organu prowadzącego i po uzyskaniu pozytywnej opinii właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego (...) jeżeli ze względu na aktualną sytuację epidemiologiczną może być zagrożone zdrowie uczniów.”. Zawieszenie może być na czas oznaczony i może dotyczyć tylko „grypy, grupy wychowawczej, oddziału, klasy, etapu edukacyjnego lub całej szkoły lub placówki, w zakresie wszystkich lub poszczególnych zajęć”.

Podobne regulacje dotyczące żłobków wprowadza rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 28 sierpnia 2020 r.³¹ zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.

Przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 wprowadziło dużo zmian i zamieszczenia w systemie oświaty³². Nałożyło szereg obowiązków na dyrektorów szkół, min. następujące obowiązki:

- ustalenia czy uczniowie i nauczyciele mają dostęp do infrastruktury informatycznej, oprogramowania i internetu;
- wyboru we współpracy z nauczycielami, technologii informacyjno-komunikacyjnych wykorzystywane przez nauczycieli do realizacji zajęć;
- określenia zasad bezpiecznego uczestnictwa w zajęciach w odniesieniu do ustalonych technologii informacyjno-komunikacyjnych;

²⁹ stan na 30.10.2020, projekt dostępny na stronie Rządowego Centrum Legislacji <https://legislacja.gov.pl/projekt/12335956/katalog/12700426#12700426>

³⁰ Dziennik Ustaw 2020, poz. 1386

³¹ Dziennik Ustaw 2020, poz. 1494

³² Dziennik Ustaw 2020, poz. 1394

- ustalenia z nauczycielami potrzebę modyfikacji odpowiednio zestawu programów wychowania przedszkolnego lub szkolnego zestawu programów nauczania oraz, w razie potrzeby, modyfikacji tego zestawu;

- ustalenia, w porozumieniu z radą pedagogiczną i radą rodziców, potrzeby modyfikacji w trakcie roku szkolnego realizowanego programu wychowawczo-profilaktycznego oraz, w razie potrzeby, modyfikacji tego programu;

- zapewniania każdemu uczniowi lub rodzicom możliwość konsultacji z nauczycielem prowadzącym zajęcia oraz przekazywania im informacji o formie i terminach tych konsultacji;

- ustalenia, we współpracy z nauczycielami, sposobu monitorowania postępów uczniów oraz sposobu weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, w tym również informowania uczniów lub rodziców o postępach ucznia w nauce, a także uzyskanych przez niego ocenach.

Od czasu publikacji to rozporządzenie było zmieniane jeszcze 5 razy³³.

Naczelna Izba Lekarska zauważyła, że to rozporządzenie nie daje lekarzom prawa do zasiłku opiekuńczego a ich dzieciom prawa do nauki³⁴.

Możliwość zawieszania zajęć w placówkach wczesnej edukacji

Rozporządzenie MEN z 12 sierpnia 2020 zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania³⁵ określiło m.in. możliwość zawieszenie zajęć dla szkół podstawowych, przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego. Dyrektorzy takich placówek mogą zawiesić zajęcia jeżeli „temperatura zewnętrzna mierzona o godzinie 21.00 w dwóch kolejnych dniach poprzedzających zawieszenie zajęć wynosi -15°C lub jest niższa”. Możliwość zawieszenia zajęć dotyczy też wystąpienia „na danym terenie innych zdarzeń zagrażających zdrowiu dzieci” oraz po konsultacji z lokalnym powiatowym inspektorem sanitarnym sytuacji epidemiologicznej zagrażającej zdrowiu dzieci. Taka możliwość istnieje także, jeżeli występuje zagrożenie bezpieczeństwa dzieci „związane z utrudnieniem w:

- 1) dotarciu dziecka do punktu lub zespołu lub powrotem z punktu lub zespołu lub
- 2) organizacji zajęć w punkcie lub zespole – w związku z organizacją i przebiegiem imprez ogólnopolskich lub międzynarodowych.”

³³ Stan na 1.12.2020

³⁴ Informuje o tym np. portal gazeta.pl:
https://www.edziecko.pl/starsze_dziecko/7,79351,26517965,lekarze-apeluja-do-ministra-czarnka-przepis-men-jest-dla-nas.html#s=BoxMMt3, dostęp 1.12.2020.

³⁵ Dziennik Ustaw 2020, poz. 1385

Unia Europejska: w stronę możliwej Jedności Dzieci, raport Fundacji na rzecz Postępowych Studiów Europejskich

Fundacja na rzecz Postępowych Studiów Europejskich opublikowała analizę pt.: „W stronę Jedności Dzieci! Redukując nierówności w Unii Europejskiej poprzez inwestowanie we wczesne dzieciństwo”³⁶. Raport ten proponuje przyjęcie programu pod nazwą Jedność Dzieci (ang. Child Union), który ma czerpać z przygotowywanego programu Europejskiej Gwarancji dla dzieci w trudnej sytuacji³⁷. Zdaniem autorek i autorów tej publikacji ta polityka powinna się opierać na poprawie dostępu do usług wczesnej edukacji i opieki oraz lepszym zintegrowaniu ich z innymi świadczeniami pomocy społecznej. Dokument przywołuje badania wg. których zapewnienie dobrej jakości wczesnego (w tym także dla dzieci poniżej 3 roku życia) nauczania prowadzi do podwyższenia szans uczestniczących w nim dzieci. Autorzy zwracają uwagę, że takie dane były podstawą do przyjęcia 11 punktu Europejskiego Filaru Praw Socjalnych³⁸.

Dokument wzywa do promocji 3 zasad Jedności Dzieci:

- zapewnienia dostępu do wysokiej jakości wczesnej edukacji dla wszystkich dzieci, poprzez włączenie nieuprzywilejowanych dzieci oraz zapewnienie im praw i uprawnień; powszechne publiczne dostarczanie takich usług i towarzyszące im dodatkowe zasoby i kryteria dla dzieci z upośledzonych środowisk
- Sprawienie aby wczesna opieka i edukacja będą pozytywnie współbrzmieć z rozszerzoną ochroną socjalną i politykami rynku pracy aby stawić czoła strukturalnym nierównościom jako czynnikom ryzyka dla rozwoju dzieci, to jest: uniwersalny dochód podstawowy dla dzieci albo transfery dochodowe , których beneficjentami są dzieci, aktywna polityka rynku pracy w celu stymulowani zatrudnienia, szczególnie zatrudnienia kobiet, ustawowa płaca minimalna, odpowiednie urlopy rodzicielskie oraz polityka mieszkaniowa.
- Zagwarantowanie równego dostępu do wysokiej jakości i inkluzywnych usług wczesnej edukacji i opieki poprzez inkluzywne cele i programy oraz środowisko nauczania, które promują umiejętności z XXI wieku, zawierające umiejętność doceniania różnorodności, współpracy i solidarności oraz sprawiedliwości klimatycznej; na równi z projektami pedagogicznymi mającymi na celu wzmocnienie emancypacji dzieci i ich roli jako aktorów demokratycznych i postępowych zmian; demokratyczne zaangażowanie i udział w nauczaniu rodziców i społeczności.

³⁶ O raporcie informuje na swoich stronach Komisja Europejska <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=9749&furtherNews=yes#navItem-8>,

a sam raport w języku angielskim do pobrania ze strony Fundacji –

<https://www.feps-europe.eu/resources/publications/743-towards-a-child-union.html>

³⁷ Raport na temat możliwości takiego programu powstał w lutym 2020, a jego finalna postać po konsultacjach w czerwcu 2020, szczególnie na stronie Komisji Europejskiej w języku angielskim <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1428&langId=en>

³⁸ Pełne brzmienie tego punktu:

„11. Opieka nad dziećmi i wsparcie dla dzieci

a) Dzieci mają prawo dostępu do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi.

b) Dzieci mają prawo do ochrony przed ubóstwem. Dzieci ze środowisk znajdujących się w niekorzystnej sytuacji mają prawo do szczególnych środków służących zwiększeniu równości szans.”

7. Mieszkalnictwo

Projekt posłów PiS dotyczący reprivatyzacji warszawskich kamienic

Grupa posłów PiS wniosła w czerwcu 2020 r. projekt ustawy³⁹ „o zmianie ustawy o szczególnych zasadach Usuwania skutków prawnych decyzji reprivatyzacyjnych dotyczących nieruchomości warszawskich, wydanych z naruszeniem prawa oraz ustawy o gospodarce nieruchomościami”. W ustawie zaproponowana m.in. ograniczenie możliwości odwoływania się od decyzji Komisji do spraw usuwania skutków prawnych decyzji reprivatyzacyjnych dotyczących nieruchomości warszawskich, wydanych z naruszeniem prawa dotyczących przyznawania odszkodowań i zadośćuczynień jedynie lokatorom nieruchomości warszawskich.

Ponadto „Zaproponowano (...) regulację, zgodnie z którą po wydaniu przez Komisję określonej decyzji m.st. Warszawa przejmuje, w każdym przypadku, z mocy samego prawa zarząd nad daną nieruchomością.”

14 sierpnia po pracach w komisjach i trzech czytaniach na posiedzeniach Sejmu (gdzie przyjęto część poprawek) Sejm przekazał tę ustawę Senatowi i Prezydentowi.

Ustawa została uchwalona 17 września i opublikowana 5 października 2020 r.⁴⁰.

8. Organizacje pozarządowe

Publiczna debata na temat zmian prawnych dotyczących ekonomii społecznej

Rząd od czerwca do lipca przeprowadzał cykl debat na temat nowej regulacji ekonomii społecznej. Jak czytamy w zaproszeniu na tę debatę⁴¹: „Debaty to kolejny etap prac nad regulacją prawną w obszarze ekonomii społecznej i solidarnej”.

WRZSOS przygotował z tej okazji tezy w dyskusji na temat Ekonomii Społecznej. Dokument zawiera 16 tez wskazujących pożądany kierunek zmian tych regulacji. Poniżej prezentujemy wybrane tezy, niektóre z nich w skróconej wersji.

1. Istotną kwestią jest rozróżnienie obszarów działań organizacji obywatelskich i podmiotów ekonomii społecznej bowiem często rozumie się je zamiennie lub rozłącznie. Wydaje się, że

³⁹ <https://sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=CB50DD32019BCB63C125858A004D580E>

⁴⁰ Dziennik Ustaw 2020, poz. 1709

⁴¹

https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/Zaproszenie_na_cykl_debat_dot_regulacji_prawnej_w_obszarze_ekonomii_spoecznej_i_solidarnej_4193.html

obszary te łączy obywatelskość i oddolność tworzenia natomiast często różnią je funkcje, które realizują w swojej bieżącej pracy.

2. Organizacje sektora obywatelskiego tworzone są w zakresie działań wzajemnościowych, rzeczniczych, kontrolnych, integracyjnych i wielu, wielu innych. Podmioty ekonomii społecznej to ten segment organizacji obywatelskich, których celem jest w miarę stałe dostarczanie dóbr i usług społecznych obywatelom i społecznościom lub prowadzenie działań na rzecz reintegracji zawodowej i społecznej pracowników oraz osób marginalizowanych (zagrożeni wykluczeniem, bierni zawodowo). W tym segmencie istotną rolę odgrywa działalność ekonomiczna, z której pokrywane są przynajmniej koszty miejsc pracy i koszty prowadzenia stałej działalności, a możliwe zyski są reinwestowane w działania społeczne i rozwój działalności. Oczywiście nie da się dokonać całkowicie jasnego rozgraniczenia pomiędzy obszarem ekonomii społecznej a sferą pożytku, z uwagi na możliwość przenoszenia się organizacji ze swoją aktywnością np. z działań wzajemnościowych czy rzeczniczych na działania usługowe. Dlatego definicje ekonomii społecznej muszą być elastyczne (...).
3. W nowej regulacji nie powinno się zatem dokonywać sztucznych i twardych rozgraniczeń. Obszar ekonomii społecznej w ustawie powinien obejmować wszystkie organizacje pozarządowe i organizacje pokrewne oraz wszystkie spółdzielnie, czyli organizacje, których istotą jest formuła działania społecznościowego i opartego na członkostwie. Nie powinno się jednak definiować precyzyjnie tego obszaru, odwołując się do innych przepisów (ustawa o działalności pożytku publicznego, ustawa Prawo spółdzielcze etc.) (...).
4. Podstawowym elementem obszaru ekonomii społecznej – podlegającym oddziaływaniu polityk publicznych – powinno być przedsiębiorstwo społeczne, za które uważa się te podmioty społeczne (organizacje i spółdzielnie), które spełniają cztery przesłanki:
 - a) zatrudniają pracowników i realizują usługę w sposób względnie ciągły poprzez działalność gospodarczą lub działalność pożytku publicznego;
 - b) celem ich działania jest:
 - zatrudnianie osób w trudniejszej sytuacji na rynku pracy (bezrobotni, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym) i biernych zawodowo (opiekujące się osobami wymagającym wsparcia, osoby z niepełnosprawnością), biednych pracujących w tym: osób zamieszkałych na obszarach marginalizowanych, rewitalizowanych oraz w miastach zagrożonych utratą funkcji społeczno-gospodarczych oraz zamieszkałych na obszarach wiejskich, o których mowa w ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności.
 - lub realizowanie usług społecznych użyteczności publicznej (katalog usług określa ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych)
 - c) pracownicy mają wpływ na decyzje związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa lub są jego współwłaścicielami;
 - d) przedsiębiorstwo nie prywatyzuje zysku (nie przekazuje go ani na zewnątrz ani też dzieli między udziałowców), ale przeznaczają go na rozwój przedsiębiorstwa i działania społeczne.
5. Istotą regulacji dla ekonomii społecznej jest stworzenie przestrzeni, która pozwoli:
 - uruchomić i prowadzić stałą działalność gospodarczą lub odpłatną pożytku publicznego;
 - tworzyć warunki dla współpracy z sektorem publicznym (zwłaszcza samorządowym) jako istotnym partnerem i kontrahentem
 - tworzyć warunki dla współpracy z sektorem prywatnym jako istotnym kontrahentem;
6. (...)
7. (...)
8. Działanie w zakresie realizacji zadań publicznych powinno zdefiniować nowe formy uproszczonych sposobów powierzania zadań (negocjacje z zaproszonymi oferentami,

uproszczone zlecenie, partnerstwo publiczno-społeczne) lub zakupu usług (wyłącznie dla przedsiębiorstw społecznych poniżej progu PZP, społecznie odpowiedzialne zamówienia).

9. (...)
10. Regulacja powinna zdefiniować całą gamę instrumentów wsparcia : min wsparcie na tworzenie miejsc pracy (dotacja i wsparcie pomostowe), wsparcie rozwojowe (dotacje rozwojowe z odłożonym efektem, pożyczki umarzalne na wdrożenie produktu lub usługi), wsparcie w reintegracji (w przypadku działań prozatrudnieniowych) – wszystkie w formule dotacyjnej, oraz zróżnicowanych instrumentów finansowych o charakterze zwrotnym. Wsparcie reintegracyjne w przypadku zatrudniania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym powinno być wspierane ze środków Funduszu Pracy co najmniej przez 36 miesięcy.
11. Krajowe instrumenty wsparcia powinny opierać się wpływach z 1% podatku CIT.
12. (...)
13. Regulacja powinna określać niepodatkowanie dochodu przeznaczanego na rozwój przedsiębiorstwa oraz cele społecznie użyteczne.
14. Regulacja powinna określić system wsparcia infrastrukturalnego – wspierającego tworzenie jak i funkcjonowanie zarówno podmiotów ekonomii społecznej jak i przedsiębiorstw społecznych. Powinien zostać utrzymany system wsparcia dla ekonomii społecznej jednak z dużymi modyfikacjami w zakresie animacji (która powinna promować powstawanie grup założycielskich organizacji), oraz wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych (możliwość samodzielnego zakupu usług wspierających) i możliwość elastycznego korzystania ze wsparcia).
15. (...)
16. Regulacja powinna zostać skorelowana z przepisami ustawy o działalności pożytku publicznego, Prawa zamówień publicznych i innych ustaw, tak aby zapewnić spójność działań w obszarze ekonomii społecznej. W szczególności ważne jest przeniesienie do zapisów w zakresie społecznie odpowiedzialnych zamówień odwołania do regulacji o przedsiębiorstwie społecznym, tak aby wykonawcy mogli bez jakichkolwiek wątpliwości stosować wszystkie możliwości w zakresie społecznego stosowania zamówień.

9. Inne

Ustawa o zmianie ustawy o zasadach prowadzenie polityki rozwoju

Uchwalona w lipcu i opublikowana sierpniu ustawa o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw⁴² wprowadza dużo zmian w zakresie przepisów dotyczących planowania strategicznego rozwoju. Zmiany dotyczą zarówno poziomu krajowego jak i regionalnego. Jak czytamy w rządowym uzasadnieniu do projektu ustawy:

„Projektowane zmiany realizują postanowienia „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii – krajowej, wojewódzkiej i lokalnej. Stanowią pierwszą część reformy systemu zarządzania rozwojem, która wynika z potrzeby zarządzania dynamicznie zmieniającymi się układami przestrzennymi oraz

⁴² Dziennik Ustaw 2020, poz. 1378

*wykorzystania koordynacyjnej roli strategii w procesach rozwojowych kraju,
regionów i gmin.”*

Jedną z głównych zmian wprowadzanych tą ustawą jest likwidacja długookresowej (powyżej 15 lat perspektywy) strategii rozwoju kraju⁴³ i koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju. Teraz głównym dokumentem dotyczącym strategii rozwoju kraju ma być średniookresowa strategia rozwoju kraju, łącząca aspekty społeczne, gospodarcze i przestrzenne czyli „dokument określający podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, na okres 10-15 lat, oraz szczegółowe działania na okres 4 lat”⁴⁴. W uzasadnieniu do projektu możemy przeczytać, że jednym z celów projektowanych zmian jest „powiązanie dokumentów strategicznych z aktami planowania przestrzennego”. Długookresową strategię ma zastąpić koncepcja rozwoju kraju (obejmująca okres do 30 lat), która ma zawierać „wnioski z analizy trendów” oraz „scenariusze rozwoju i wyzwania rozwojowe kraju, w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym”, ale nie musi uwzględniać uwarunkowań wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej (a takie musiała uwzględniać długookresowa strategia rozwoju kraju).

System dokumentów strategicznych został poszerzony o nowy rodzaj dokumentów - polityki publiczne. Polityka publiczna wg. ustawowej definicji to „dokument określający podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym w danej dziedzinie lub na danym obszarze, które wynikają bezpośrednio ze strategii rozwoju.”⁴⁵ Od strategii różni ją zatem skupienie na konkretnej dziedzinie lub obszarze. Ale też, jak czytamy w uzasadnieniu do ustawy:

„Są to dokumenty nieobligatoryjne, o charakterze pomocniczym w stosunku do średniookresowej strategii rozwoju kraju lub innych strategii rozwoju.”

Polityki publiczne mogą być tworzone na okres nieprzekraczający średniookresowej strategii rozwoju chyba, że inaczej wynika ze zobowiązań międzynarodowych.

Ustawa przyznaje także większe kompetencje w dziedzinie przygotowania i nadzoru nad realizacją strategii Ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego.

Rozdzielona strategię krajową i ponadregionalną. Ponadregionalna przekazano samorządom. Usunięto w ramach strategii regionalnych strategię rozwoju województwa⁴⁶.

Zmieniono definicję obszaru strategicznej interwencji, poszerzając ją o „zidentyfikowane potencjalne powiązania funkcjonalne lub o szczególne warunki społeczne, gospodarcze lub przestrzenne, decydujące o występowaniu barier rozwoju lub trwałe, możliwe do aktywowania, potencjały rozwojowe”, tym samym uniemożliwiając pewną dowolność w wyznaczaniu takich obszarów.

Zmiany wprowadzane ustawą z 15 lipca dotyczą także programowania w ramach nowej perspektywy Unijnej na lata 2021-2027. Wprowadzono m.in. ministra właściwego do spraw

⁴³ Tym samym ostatnią uchwaloną strategią pozostaje przyjęta 5 lutego 2013 „Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności”, Monitor Polski 2013, poz. 121, <https://monitorpolski.gov.pl/M2013000012101.pdf>

⁴⁴ Art. 9, pkt. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

⁴⁵ Dal przypomnienia – „średniookresowa strategia rozwoju kraju - dokument określający podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, i przestrzennym, na okres 10-15 lat, oraz szczegółowe działania na okres 4 lat, realizowany przez strategię rozwoju, o których mowa w pkt 3 i 4, oraz za pomocą programów, z uwzględnieniem okresu programowania Unii Europejskiej;”.

⁴⁶ Art. 14 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

wewnętrznych jako odpowiedzialnego za przygotowanie nowego programu związanego z „wykorzystaniem środków funduszy wspierających sprawy wewnętrzne”⁴⁷.

Zrezygnowano z raportu o rozwoju społeczno-gospodarczym, regionalnym i przestrzennym kraju zastępując go diagnozą „sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych”⁴⁸.

Omawiana ustawa z 15 lipca wprowadza także zmiany w innych (oprócz ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju) ustawach. Jedną z nich jest „Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe”. Tutaj zmian dotyczy z rezygnacji z konieczności umieszczania planu sieci publicznych placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych oraz szkół i innych placówek oświatowych w strategii województwa i przeniesienie takiego planu na poziom uchwały sejmiku województwa.

Zmiany w nieodpłatnej pomocy prawnej

Nieodpłatna pomoc prawna świadczona osobom prowadzącym jednoosobową działalność gospodarczą⁴⁹ (ale nie zatrudniającym innych osób) będzie stanowiła pomoc de minimis⁵⁰. A to znaczy, że podmiot ubiegający się o nią musi przedstawić:

- 1) *kopie wszystkich zaświadczeń o pomocy de minimis lub pomocy de minimis w rolnictwie i w rybołówstwie, jakie otrzymał w roku, w którym ubiega się o pomoc, oraz w ciągu dwóch poprzedzających go lat, albo oświadczenie o wielkości pomocy de minimis otrzymanej w tym okresie, albo oświadczenie o nieotrzymaniu takiej pomocy w tym okresie, oraz*
- 2) *informacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 37 ust. 2a ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej*

Informacje o których mowa wyżej w ust 2) zostały określony m.in. w rozporządzeniu rady Ministrów z 29 marca 2010 r.⁵¹ to m.in. dane dotyczące wnioskodawcy (w tym powiązań z innymi przedsiębiorcami), jego sytuacji ekonomicznej, prowadzonej działalności gospodarczej, pomocy otrzymanej w odniesieniu do tych samych kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą, na pokrycie których ma być przeznaczona pomoc de minimis.

Wydaje się, że dla wielu osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą te wymogi mogą być skuteczną barierą zniechęcającą do skorzystania z takiej pomocy.

⁴⁷ Art. 14g, 14j i 14kg ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

⁴⁸ Art. 10a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

⁴⁹ Możliwość udzielania takiej pomocy wprowadziła ustawa z 14 maja 2020 o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, Dziennik Ustaw 2020, poz. 875. Pisaliśmy o tym w monitoringu polityki społecznej za okres maj-czerwiec 2020.

⁵⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 sierpnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, Dziennik Ustaw 2020, poz. 1441

⁵¹ Dziennik Ustaw 2010, nr 53, poz. 311